

ZAPISNIK
sa 64. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održane 25. maja 2016. godine

Sjednica je počela u 12 sati i 5 minuta.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, Vuk Roćen, prim. dr Izet Bralić, Rešad Sijarić, Ljerka Dragičević, Zoran Miljanić i mr Dritan Abazović.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici/ce: dr Ljiljana Đurašković, dr Radovan Asanović i Snežana Jonica.

Sjednici je, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao Radenko Lacmanović, član Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa" i Petar Đukanović, koordinator programa ljudskih prava u NVO "Centar za građansko obrazovanje".

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

****

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

- Usvajanje Zapisnika sa 63. sjednice Odbora, održane 13. aprila 2016. godine -

- 1. IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2015. GODINU, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama;**
- 2. USVAJANJE IZVJEŠTAJA O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE;**
- 3. INFORMACIJA SA SASTANAKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR HALILA DUKOVIĆA SA EKSPERTKINJOM EVROPSKE KOMISIJE ZA OBLAST TEMELJNIH PRAVA IVANOM ROANJOM, održanih 20. i 21. aprila 2016. godine u Podgorici, I**
- 4. TEKUĆA PITANJA.**

*****

Zapisnik sa 63. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 13. aprila 2016. godine usvojen je jednoglasno, bez primjedbi.

*****

PRVA TAČKA- IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2015. GODINU, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je riječ o šestom godišnjem Izvještaju Agencije o stanju zaštite ličnih podataka, a trećem godišnjem Izvještaju o stanju u oblasti pristupa informacijama, ukazujući da je ove, kao i prethodne godine, Agencija dostavila objedinjeni Izvještaj za dvije oblasti koje su joj u nadležnosti. Saopštio je da se u poređnom analizom podataka sadržanih u godišnjim izvještajima Agencije može konstatovati da je u objema oblastima ostvaren napredak.

Uvodno obrazloženje za Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu podnio je Radenko Lacmanović, član Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Radenko Lacmanović se izvinio u ime ostalih članova Savjeta koji nijesu bili u mogućnosti da prisustvuju sjednici Odbora, jer su na službenom putu.

Saglasio se sa ocjenom predsjednika Odbora napominjući da ostvareni napredak još ne predstavlja stanje koje svi žele i očekuju.

Naglašavajući da je značaj pitanja kojima su se bavili važniji od same statistike, Lacmanović je saopštio da su se u okviru zaštite ličnih podataka posebno bavili podacima koji se prikupljaju u oblasti finansija i socijalne i dječje zaštite, kao i onima koji se prikupljaju u zdravstvenim i obrazovnim ustanovama. U 2015. su uradili 86 nadzora što je manje u odnosu na 2014. godinu kada ih je bilo 122, iz razloga što su imali jednog kontrolora manje s obzirom da je kontrolor Gjokaj 27.decembra 2014. godine izabran za predsjednika Savjeta Agencije. U izvještajnoj godini su zabilježili manje interesovanje rukovalaca zbirka ličnih podataka da se prijave Agenciji i registruju zbirke ličnih podataka tako da je registrovano 42 rukovaoca sa 105 zbirki ličnih podataka, dok je u 2014. registrovano 98 rukovalaca sa 196 zbirki. Na 40 zahtjeva za davanje mišljenja (33 u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i sedam u vezi sa primjenom Zakona o slobodnom pristupu informacijama) Agencija je u 12 slučajeva dala pozitivno mišljenje, u sedam mišljenja da se obrada ličnih podataka ne vrši u skladu sa odredbama Zakona, u četiri slučaja ukazala da je potrebno precizirati zakonske norme kako bi iste bile usklađene sa Zakonom, dok je u sedam predmeta upućeno obavještenje da se neće izdavati mišljenja po zahtjevima koji se odnose na primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, a u dva slučaja podnosioci su povukli svoje zahtjeve.

U oblasti zaštite ličnih podataka tokom 2015. godine Agencija nije podnosila zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka iz razloga što su rukovaoci i subjekti nadzora uglavnom postupali po njihovim preporukama u cilju rješavanja ukazanih nepravilnosti.

I dalje je evidentan problem video nadzora, s tim što je sada mnogo izraženiji problem njegovog postavljanja od strane fizičkih lica na način da se nadzorom pokrivaju i javne površine. Iako je Presudom Evropskog suda pravde u Luksemburgu konstatovano da se pokrivanje javnih površina video nadzorom od strane fizičkih lica ne može smatrati obradom ličnih podataka za sopstvene potrebe, Agencija kao nadzorni organ ima velikih problema da djeluje u ovoj oblasti. Da bi Agencija izvršila inspekcijski nadzor i konstatovala nepravilnosti trebalo bi da izvrši uvid u ruter u koji se pohranjuju svi video zapisi, utvrdi koliko se podaci čuvaju, ko im pristupa i na koji način se čine dostupnim drugima, što nije moguće uraditi sa javne površine. S druge strane, Ustavom Crne Gore zagarantovana je nepovredivost stana, pa Agencija ne može kontrolisati

porodične stanove i objekte, niti vršiti nadzor u tom dijelu bez saradnje sa nadležnim državnim organima zbog čega im je Lacmanović uputio apel da zajedno rade, uspostave kontrolu i rješavaju slučajeve u kojima se javne površine snimaju od strane fizičkih lica.

Saopštio je da su dali dvije preporuke za unapređenje zaštite ličnih podataka, od kojih je jedna javnim izvršiteljima o zabrani javnog objavljivanja jedinstvenog matičnog broja izvršnih dužnika iz razloga što se štampani mediji mogu naći na internet portalima što povećava rizik od moguće zloupotrebe ličnih podataka čime se čini još teža povreda u pogledu prava na zaštitu ličnih podataka. Cijeneći važnost funkcionisanja instituta javnog izvršenja, Agencija smatra da se donošenjem ove Preporuke obezbjeđuje zaštita ličnih podataka izvršnih dužnika shodno važećoj legislativi u Crnoj Gori.

Radenko Lacmanović je saopštio da su u izvještajnom periodu zabilježili povećano interesovanje od strane Skupštine Crne Gore, njenih radnih tijela, kao i ministarstava da prilikom izrade i razmatranja predloga zakona ili podzakonskih akata konsultuju Agenciju i traže mišljenja u vezi sa zaštitom ličnih podataka, koja kasnije u značajnoj mjeri prihvataju.

U vezi sa Registrom Agencije u 2015. godini zabilježili su rast broja rukovalaca zbirki ličnih podataka koji su se registrovali i dostavili svoje zbirke elektronskim putem i zabilježena je veća zainteresovanost za korišćenje ove mogućnosti. Međutim, stav Agencije je da još uvijek nije dostignut očekivani nivo korišćenja elektronskog servisa. U Registru zbirki ličnih podataka je 1527 evidencija sa 490 rukovalaca.

Kada je riječ o slobodnom pristupu informacijama, Lacmanović je naveo da su u 2015. godini primili i riješili 1412 žalbi, a u 1083 slučaja ustanovili da su organi vlasti povrijedili odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama na štetu podnosilaca zahtjeva. U 869 slučajeva zabilježeno je "ćutanje administracije", odnosno neodgovaranje u zakonskom roku od 15 dana od dana dostavljanja zahtjeva. U 214 slučajeva Savjet Agencije je donio meritornu odluku i obavezao prvostepeni organ da podnosiocu zahtjeva dostavi traženu informaciju. U 193 slučaja postupak su obustavili Zaključkom jer je u međuvremenu organ vlasti dostavio traženu informaciju, pa je podnosilac žalbe odustao. U devet slučajeva Agencija je donijela Zaključak o nenadležnosti, a u 125 slučajeva, odnosno 9 % od svih riješenih, odbili su žalbu kao neosnovanu.

Ocijenio je da podaci ukazuju da su snažno afirmisali pravo javnosti da zna, što su činili kako zbog podnosilaca zahtjeva za slobodan pristup informacijama i demokratske kontrole vlasti, tako i zbog nastojanja da rad državnih organa učine što transparentnijim, jer smatraju da takav pristup povećava i kvalitet njihovog rada. Navodeći da su brojni načini na koje organi vlasti pokušavaju da izbjegnu poštovanje odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Lacmanović je saopštio da je u ovoj oblasti Savjet podnio 53 inicijative za pokretanje prekršajnog postupka, a prema nezvaničnim podacima koje posjeduju u 11 slučajeva postupak je okončan i organi vlasti novčano kažnjeni. Tokom 2015. godine Upravna inspekcija je na zahtjeve Agencije za vršenjem kontrole kancelarijskog poslovanja insistirala da Agencija ponovo zahtjeva izjašnjenje od prvostepenog organa da li ima traženu informaciju, što je usporavalo postupak i dovodilo do kašnjenja i nepoštovanja zakonskih rokova za odlučivanje po žalbama. Dodao je da je to imalo i pozitivnu stranu, jer se dešavalo da prvostepeni organ nakon ponovljenog zahtjeva Agencije pronade informaciju i dostavi je podnosiocu zahtjeva.

Pozitivnim je ocijenio što je u 2015. godini zabilježen porast slučajeva u kojima građani podnose zahtjeve za slobodan pristup informacijama, kao i žalbe Savjetu, kao drugostepenom organu, jer su u prethodnom periodu to uglavnom radile nevladine organizacije. Zaključio je da to ukazuje na jačanje svijesti građana o njihovom pravu da vrše kontrolu onih koje su demokratski birali i koji treba da obavljaju povjerene im poslove.

U raspravi su učestvovali članovi Odbora: Zoran Miljanić, Ljerka Dragičević, prim. dr Izet Bralić, dr Halil Duković, mr Dritan Abazović, Rešad Sijarić i Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa".

Poslanik Zoran Miljanić je komentarisao postavljanje kamera u Kotoru od strane organizovanih kriminalnih grupa i slučaj Atlas banke u Kolašinu. Podsjetio je da je upotrebu kamera u Kotoru kojima kriminalci kontrolišu državu, umjesto da država nadzire njih otkrio medij, a nakon toga kamere su pronađene i u pojedinim djelovima Podgorice. Svakako je neko prije tog medija trebalo da se bavi kamerama i zapita se čemu iste služe. Ocijenio je da je to bio jak "šamar" za Crnu Goru i sve nadležne organe koji bi trebalo da se bavi ovim problemom. Smatrajući da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u saradnji sa drugim nadležnim organima dužna da se bavi takvim kršenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, upitao je šta je urađeno u konkretnom slučaju i šta se planira raditi ubuduće.

Poslanik Miljanić se osvrnuo i na slučaj Atlas banke u Kolašinu navodeći da je preko 300 građana Kolašina, mimo njihove volje i znanja, postalo žirant za kredite u ovoj banci u iznosima od hiljadu do više hiljada eura, jer su njihovi lični podaci došli u posjed neovlašćenih osoba. Upitao je ko je službenicima banke omogućio da dobiju lične podatke građana, da li je to uradio neko ko je imao uvid u biračke spiskove i jesu li birački spiskovi zloupotrebjeni.

Poslanica Ljerka Dragičević je ocijenila da se stanje u vezi sa upotrebom jedinstvenih matičnih brojeva građana poboljšava, ali još uvijek ima nekih problema, posebno prilikom određenih kupovina koje obavljaju građani koji još uvijek nijesu u dovoljnoj mjeri upoznati da ne treba lako da daju svoj matični broj. Predložila je da Agencija opet intenzivira aktivnosti na informisanju građana o ovom važnom pitanju.

Uz ocjenu da je Izvještaj Agencije sadržajan i sveobuhvatan, prim. dr Izet Bralić je saopštio da u njemu nije posvećena pažnja aktuelnom problemu u vezi sa naknadama za majke sa troje ili više djece. Dodao je da je u Mojkovcu, Pljevljima, a posebno Rožajama prisutan problem u vezi sa primjenom Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, jer je, po njegovim riječima, nestala cijela dokumentacija žena koje posjeduju lične i medicinske kartone da su bile na evidenciji Zavoda za zapošljavanje. Mišljenja je da skoro nijedna institucija koja bi trebalo time da se bavi nije zaštitila ove žene i podsjetio da je juče održan sastanak sa predstavnicima Zavoda za zapošljavanje na kojem nije bilo pravog odgovora za njihov problem. Ističući da je čuvanje tih ličnih podataka bila obaveza Zavoda za zapošljavanje i da su nadležni organi bili u obavezi da podatke na zakonom propisan način pohrane elektronski i na mikrofilmovima, kao i u vidu kartona koji su paralelni sa onima koje dobijaju nezaposlena lica, poslanik Bralić je mišljenja da postoji prostor, a i obaveza Savjeta Agencije da se narednih dana aktivno uključi u navedeni problem, jer je Zakon donešen i mora se poštovati. Pojasnio je da su kartoni nestali pa majke imaju problem da dokažu da su bile na evidenciji, iako su se uredno prijavljivale što je ovjereno od strane nadležnog službenika potpisom i pečatom organa, jer se pojavljuju informacije da su te žene navodno istovremeno bile zaposlene, što bi bilo i u zoni krivične odgovornosti. Mišljenja je da se radi o smišljenoj zloupotrebi podataka zbog čega Agencija treba da izvrši vanredan nadzor.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da sve članove Odbora raduje napredak u radu Agencije, iako bi možda željeli da je taj napredak veći i brži. Podsjetio je da je u 2015. godini Agencija podnijela 53 prekršajne prijave u oblasti slobodnog pristupa informacijama ocjenjujući da je kazna nekad jedno od najdjelotvornijih sredstava za poboljšanje stanja. Iako "ćutanje administracije" i dalje zabrinjava, svakako je ohrabrujuće što je u 2015. manje izraženo nego u 2014, jer je broj žalbi manji. Predsjednika Odbora je interesovalo da li banke imaju pravo da od klijenata koji apliciraju za kredit zahtijevaju dostavljanje elektronskih zdravstvenih kartona,

jer je u posljednje vrijeme ta praksa prisutna. Iako nijedna zdravstvena ustanova ne izdaje elektronski karton bez zahtjeva i saglasnosti pacijenta, pitanje je da li je zahtjev banaka opravdan i da li one mogu biti u posjedu zdravstvenih kartona.

Poslanik mr Dritan Abazović smatra da bi Agencija trebalo aktivnije da djeluje po pitanju kontrole instaliranja kamera i da pozove druge državne organe da se uključe u ovu oblast. Podsjetio je da prilikom sprovođenja istraživanja o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima državne uprave i lokalne samouprave, mnogi organi ne dostavljaju podatke, uz obrazloženje kako to nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, pa je zamolio da Agencija na odgovarajući način, putem edukacije ili javnog apela, reaguje i pojasni situaciju, jer se jedino na taj način mogu prikupiti statistički podaci o srazmjernoj zastupljenosti koja je predstavnicima manjina garantovana članom 79 Ustava Crne Gore. Pojasnio je da ne traži nacionalno prebrojavanje jer to i ne želi, već izjašnjavanje na dobrovoljnoj osnovi, uz zadržavanje prava svakog lica da se ne izjasni. Ukazao je na primjer JP Radio i televizija Crne Gore koje ima oko 750 zaposlenih, a nikad ne dostavi podatke o nacionalnoj pripadnosti zaposlenih neophodne za statističke svrhe radi praćenja stanja u pogledu srazmjerne zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda.

Poslanik Rešad Sijarić je predstavio podatke o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u pojedinim državnim organima i upitao koliko Agencija ima zaposlenih i da li imaju podatke o njihovoj nacionalnoj pripadnosti s obzirom da tih podataka nema u Informaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ je saglasan da je ostvaren napredak u oblasti zaštite ličnih podataka i saopštio je da imaju odličnu saradnju sa Agencijom, a u slučajevima kada su sumnjali da je prekršeno pravo na privatnost obraćali su se Agenciji koja je u zakonskom roku ispitala njihove navode i najčešće utvrđivala da postoji kršenje prava. Još uvijek je ogroman prostor u kojem se dešava kršenje prava na slobodan pristup informacijama, kao i prava na privatnost, pa bi Agencija trebalo proaktivnije da djeluje. Mišljenja je da su neke državne institucije kršile i još uvijek krše ljudska prava građana, o čemu su iz „Građanske alijanse“ obavještavali Agenciju. Neophodno je da Agencija realizuje mnogo više programa edukacije kako bi se preventivno djelovalo. Problem Agencije su i njeni kapaciteti, a neprihvatljivo je da na sjednici Odbora na kojoj se razmatra Izvještaj Agencije bude samo jedan član Savjeta iako su ostali službeno odsutni. Smatra da komunikacija i saradnja Agencije sa drugim državnim institucijama nije na zadovoljavajućem nivou i istu je neophodno unaprijediti, a državne institucije moraju poštovati preporuke Agencije. Problemi u procedurama koje su spore i ne dozvoljavaju efektivnije djelovanje moraju biti prepoznati i od strane Agencije koja bi trebalo da uputi određene inicijative za izmjene zakonskih rješenja kako bi ista bila unaprijeđena, a i rad Agencije efikasniji.

Odgovarajući na postavljena pitanja, član Savjeta Radenko Lacmanović je saopštio da su za postavljanje kamera u Kotoru saznali iz medija, navodeći da kad bi Agencija „jurila“ po svim opštinama gdje su kamere morala bi ličati na Ministarstvo unutrašnjih poslova ili Poresku upravu i u svim opštinama imati filijale. U slučajevima kada postoje osnovi sumnje ili osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo iz člana 176 Krivičnog zakonika bitnije je da postupaju drugi nadležni državni organi, a shodno članu 137 Zakona o opštem upravnom postupku u takvim slučajevima postupak Agencije ili drugih organa mora biti obustavljen. Agencija nije vršila nadzor u Kotoru, jer je, prema podacima iz medija, riječ o fizičkim licima koja su postavljala kamere na javnoj površini, pa Agencija ne bi mogla utvrditi gdje se nalaze uređaji za pohranjivanje tih snimaka. O tome su obavješteni i od strane Vrhovnog državnog tužilaštva.

U vezi sa kamerama u Podgorici saopštio je da su od Uprave policije dobili informaciju o kamerama u ulici IX crnogorske u Zagoriču i na brdu Gorica, gdje su izvršili nadzor i utvrdili da su u Zagoriču kamere bile postavljene na stubu ispred privatnog posjeda. U početku su mislili da je riječ o stubu za rasvjetu pa bi im bilo lakše izvršiti nadzor, ali bi bila i veća kazna za prekršaj. Utvrđeno je da je ipak neko postavio privatni stub i u postupku nadzora utvrđeno je da su kamere u ulici IX crnogorske uklonjene. Takođe su nadležnim komunalnim službama ukazali na nepravilnosti u postavljanju kamere na brdu Gorica, a one su prihvatile da ih otklonem jer je riječ o javnim površinama čiji su oni titulari.

Lacmanović je naglasio da je Agencija izdala samo tri saglasnosti za uspostavljanje video nadzora na javnim površinama u opštinama Berane, Pljevlja i Nikšić gdje je u sklopu međunarodnog projekta koji je realizovala nevladina organizacija sniman javni prostor radi sprječavanja nelegalnog odlaganja otpada. Konstatovali su da tamo ne postoji opasnost da će biti narušena nečija privatnost, a nepravilnim odlaganjem otpada mogu biti ugrožene rijeke koje protiču kroz te krajeve.

Podsjetio je da je Agencija uputila cirkularno pismo svim opštinama u kojem ih poziva da gdje god utvrde da postoji snimanje javne površine sa javne površine, a da se ne zna lice ili rukovalac koji je to uradio, isto prijave Komunalnoj policiji koja je nadležna za dalje postupanje shodno čl. 25 i 26 Zakona o komunalnoj policiji, jer u tim slučajevima Komunalna policija može da reaguje i ukloni kamere sa javnih prostora bez potrebe da obavještava Agenciju. U slučajevima kad su kamere postavljene da snimaju javnu površinu, a zna se ko je rukovalac zbirke ličnih podataka- Agencija je nadležna da postupi. U članu 74 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti kojim su propisane kaznene odredbe nije prepoznata kazna za slučaj kada privredno društvo, preduzetnik ili neko drugo pravno lice sa svog posjeda pokriva javnu površinu, a na to nema pravo, zbog čega bi bilo dobro dopuniti navedeni član Zakona unošenjem konkretne prekršajne odredbe.

Radenko Lacmanović je odgovorio da su izvršili nadzor nad Atlas bankom u Kolašinu i konstatovali da je došlo do zloupotrebe ličnih podataka građana koji čak nijesu bili ni klijenti te banke, a do njihovih podataka nijesu došli preko matičnog broja, već putem biračkog spiska. Nađeni su birački spiskovi i posredstvom video nadzora koji je na zakonit način bio postavljen u tom privrednom društvu utvrđeno je da su zloupotrijebljeni lični podaci iz biračkog spiska. Podsjetio je da je Agencija prilikom donošenja Zakona o biračkom spisku predlagala da se onemoguću kopiranje i nekontrolisano dostavljanje i distribuiranje biračkog spiska na terenu čime bi se postigla efikasna kontrola biračkog procesa, a zaštita ličnih podataka bila na većem nivou, ali vlast i opozicija nijesu izrazili spremnost da prihvate to rješenje. Obavijestio je da je u konkretnom slučaju Više državno tužilaštvo pokrenulo krivični postupak, pa se Agencija povukla.

Lacmanović je saopštio da se u posljednje vrijeme matični brojevi manje koriste, ali ima zloupotreba kojih će biti sve dok se sistemski zakonom ne riješi da se matični broj može koristiti samo u slučajevima propisanim Zakonom. Privredni subjekti i društva traže matični broj, a građani nijesu svjesni njegovog značaja i podataka koji se na osnovu njega mogu prikupiti pa olako daju takve podatke. Izrazio je nadu da će se u narednom periodu matični broj još manje koristiti za svrhu koja nije u skladu sa Zakonom.

Govoreći o „ćutanju administracije“ Lacmanović je naglasio da ukoliko se nastavi trend kakav postoji u prvih pet mjeseci 2016. godine, očekuje da će u ovoj godini biti mnogo manje slučajeva „ćutanja administracije“, jer su postupanja nadležnih državnih organa po zahtjevima za slobodan pristup informacijama mnogo ažurnija i efikasnija. U vezi sa zahtjevima banaka za dostavljanjem zdravstvenih podataka klijenata saopštio je da postoji problem i kod osiguravajućih društava, pa je Agencija konstatovala da se radi o povećanom obimu korišćenja podataka i ne

odgovora svrsi za koju su namijenjeni, pa će pokušati da riješe taj problem jer su već dali određena uputstva bankama i osiguravajućim društvima.

Odgovarajući na pitanje poslanika Abazovića i Sijarića, Radenko Lacmanović je saopštio da nacionalna pripadnost spada u posebnu kategoriju ličnih podataka. U Agenciji nemaju podatke o nacionalnoj pripadnosti zaposlenih niti ih traže prilikom prijave kandidata na oglase za slobodna radna mjesta. Nacionalna pripadnost se može voditi od strane poslodavaca ili drugih pravnih lica i privrednih društava samo uz napomenu da izjašnjavanje nije obavezno. Ako postoje podaci o nacionalnoj pripadnosti zaposlenih mogu se dostaviti i koristiti samo u statističke svrhe, pri čemu se ne smije otkriti kako se svako od njih pojedinačno nacionalno izjašnjava. Saopštio je da u Agenciji imaju 23-24 zaposlena sa članovima Savjeta, ali ne vode podatke o njihovoj nacionalnoj strukturi, naglašavajući da Agencija nije smetnja da se ti podaci prikupljaju na zakonski način, ali u statističke svrhe.

Saopštio je da ovih dana rješavaju neke važne predmete, uz napomenu da je jedna od banaka 31. marta 2016. godine imala 324.000 klijenata koji su imali tekući račun u koji je generisan matični broj. Problem će uskoro riješiti na način što će banka biti u obavezi da u svojim poslovnicama istakne obavještenje da klijenti mogu da izmijene tekući račun na način da se više ne koriste njihov matični broj. Uбудuće će bankama zabraniti da na takav način klijentima otvaraju račune. Lacmanović je saopštio da su nakon izvršenog nadzora mobilnih operatera konstatovali da se u pojedinim slučajevima kada se izvrše krivična djela zadržani podaci po zahtjevu ili naredbi suda obrađuju u većem obimu nego što je potrebno, pa se dešavalo da se traže svi podaci iz telekomunikacionog saobraćaja za sve građane Crne Gore od jednog do 54 dana unazad. Tim povodom, danas su uputili preporuku Vrhovnom državnom tužilaštvu, Sudskom savjetu, Vrhovnom sudu, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije i vjeruje da će izvršiti nadzor kod Uprave policije kao korisnika tih podataka, jer u svim slučajevima gdje nije pokrenut krivični postupak, a nemoguće je da se za sve te građane pokrene krivični postupak, takvi podaci se moraju brisati.

Lacmanović je zahvalio poslaniku Braliću na inicijativi i obećao da će Agencija sigurno postupiti po njoj i izvršiti nadzor nad Zavodom za zapošljavanje radi utvrđivanja načina na koji se podaci čuvaju, za koji period, ko ima pristup istima i nakon kog perioda se brišu i po kom pravnom osnovu.

Zahvalivši predstavniku „Građanske alijanse“ na brojnim inicijativama koje su uputili Agenciji, član Savjeta Agencije je saopštio da po prvi put ove godine mogu da izraze zadovoljstvo budžetskim sredstvima koja su dobili i vjeruje da će popuniti neophodna radna mjesta kako bi odgovorili Zakonom povjerenim poslovima.

Očekivao je da će biti veće interesovanje poslanika za slobodan pristup informacijama i naveo da imaju problem sa postupanjem Upravnog suda, ali vjeruje da će na sastanku sa predstavnicima Suda problem riješiti, a ukoliko ne uspiju o tome će javnost informisati. Naglasio je da Agencija ne može i ne treba da preuzme odgovornost za to što Upravni sud ima različit pristup prilikom odlučivanja o identičnim predmetima, što ne doprinosi ujednačavanju pravne prakse.

Poslanik Zoran Miljanić je saopštio da je zadovoljan iskrenošću predstavnika Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, koliko god da nije zadovoljan odgovorima. S obzirom da organizovane kriminalne grupe postavljaju kamere, nije ni čudo da je veliki broj neriješenih ubistava. Smatra da svi nadležni državni organi treba da reaguju i ozbiljno da se bave ovom problematikom u cilju rješavanja ovakvih slučajeva, a ne da se Komunalna policija bavi uklanjanjem tih kamera. S obzirom da je u Kolašinu zloupotrijebljen

birački spisak, upitao se šta se onda radi na izborima i kakve su tad zloupotrebe ako se tako lako dolazi do biračkih spiskova.

Poslanik Dritan Abazović je pojasnio da nije bitno ko će ukloniti kamere, ali Agencija mora imati važnu ulogu, ukazati na kršenje Zakona na najneprimjereniji način i zahtijevati od nadležnih organa da preduzmu neophodne mjere.

Radenko Lacmanović je istakao da nije problem ko će ukloniti kamere, već je problem ko će izvršiti kontrolu uređaja gdje su pohranjeni svi snimci i u tom smislu pojasnio nadležnost Agencije i Komunalne policije. Smatra da će svi koju su prekršili Zakon, biti adekvatno kažnjeni. Obećao je da će poslati Mišljenje Agencije na Zakon o biračkom spisku, koje prilikom donošenja Zakona od strane poslanika nije prihvaćeno, a izrazio je nadu da će u narednom periodu to Mišljenje biti prihvaćeno radi efikasnije kontrole biračkog spiska.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocijenio da je tanka nit između upotrebe i zloupotrebe podataka posebno u oblasti video nadzora navodeći da bi video nadzor na raskrsnicama u Podgorici uticao na smanjenje saobraćajnih prekršaja, a snimanjem određenih javnih površina uticalo bi se na smanjenje nekih krivičnih djela, s tim što je neophodno utvrditi ko i na koji način može to raditi. Stoga, smatra da Agencija u narednom periodu, u saradnji sa drugim nadležnim organima, treba da doprinese i jačanju svijesti o značaju video nadzora.

Odbor je većinom glasova (šest glasova „za“ i dva „uzdržana“) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu i odlučio da, u skladu sa članom 162 Poslovnika, Skupštini podnese Izvještaj sa Predlogom zaključka.

Nakon rasprave, Odbor za ljudska prava i slobode je na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA
I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2015. GODINU,
koji je Skupštini Crne Gore podnijela Agencija za zaštitu ličnih podataka i
slobodan pristup informacijama

Odbor za ljudska prava i slobode i u 2016. godini nastavlja sa aktivnostima utvrđenim Planom aktivnosti Odbora za 2016. godinu, posvećenim nastavku djelovanja u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i ispunjenju obaveza utvrđenih Rezolucijom Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 10. marta 2016. godine, Izvještajem Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu, od novembra 2015. godine, kao i Rezolucijom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope 2030 (2015) od 27. januara 2015. godine, naročito kroz realizaciju obaveza iz revidiranih akcionih planova Vlade Crne Gore za poglavlja 23 i 24 u funkciji izgradnje efikasnih institucija i društva vladavine prava, kao preduslova za dalji demokratski razvoj države Crne Gore.

Polazeći od navoda u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu:

„Pravo na pristup informacijama u posjedu državnih organa regulisano je Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, ali u praksi državna uprava još uvijek ne reaguje dovoljno brzo ili nije proaktivna po ovom pitanju. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je operativna od 2013. godine, ali nema dovoljno kapaciteta za rad na sve većem broju žalbi koje joj pristižu. Čutanje administracije predstavlja značajan problem i uzrok je za skoro 50 % žalbi koje pristižu od javnosti. (str.11 i 12 Preвода Izvještaja)

Što se tiče slobodnog pristupa informacijama, u 2014. godini, javne institucije su odbile otprilike 25 % zahtjeva za pristup informacijama. Međutim, žalbeni organ, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup

informacijama je usvojila većinu žalbi. Sudske odluke vezane za pristup informacijama se ne izvršavaju djelotvorno. (str.17 Previda Izvještaja)

Tokom 2014. godine, od ukupno 4058 početnih zahtjeva za pristup informacijama koji su dostavljeni državnim organima, tražena informacija nije dostavljena u 1007 slučajeva (25%). Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama zaprimila je ukupno 1753 žalbe tokom 2014. Od tog broja usvojila je 1332. Većina se ticala čutanja administracije. U nizu slučajeva je prvostepeni organ proglasio tražena dokumenta povjerljivim, zahtijevajući time od podnosioca žalbe da zatraži odluku Upravnog suda. Tokom 2014. Upravni sud je usvojio 26 žalbi, dok je 14 odbijeno. Za razliku od 2014. kada Agencija nije pokrenula prekršajne postupke za nepoštovanje Zakona o slobodnom pristupu informacijama, u 2015. (januar – avgust) je pokrenut niz postupaka. (str.62 Previda Izvještaja)

Kada je u pitanju **zaštita ličnih podataka**, izvještaj o Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama izdat je krajem marta. Do danas nije bilo slučajeva u oblasti zaštite podataka koji su iznijeti pred sud, s izuzetkom mišljenja Ustavnog suda o pristupu organa za sprovođenje zakona podacima pružalaca usluga elektronskih komunikacija. Obuku sudija i tužilaca o zaštiti podataka potrebno je nastaviti u skladu s rasporedom iz akcionog plana.“ (str.67 Previda Izvještaja),

Odbor je razmatranjem **Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu**, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama /**član 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore- kontrolna uloga**/, realizovao **prvu aktivnost**, utvrđenu **Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2016. godinu**, sačinjenim na osnovu: Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 10. marta 2016. godine, Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu, od novembra 2015. godine, Rezolucije Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope 2030 (2015), od 27. januara 2015. godine, Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, aktivnosti Skupštine Crne Gore i jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu.

Ovlašćeni predstavnik predlagača Radenko Lacmanović, član Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, podnio je uvodno obrazloženje o Izvještaju i predstavio osnovne aktivnosti i statističke podatke o radu Agencije u prethodnoj godini.

Informisao je da su u oblasti zaštite ličnih podataka u 2015. godini:

- posebno se bavili podacima koji se prikupljaju u oblasti finansija, socijalne i dječje zaštite, kao i onima koji se prikupljaju u zdravstvenim i obrazovnim ustanovama;

- uradili 86 nadzora (u 2014. godini 122);

- dali dvije preporuke za unapređenje zaštite ličnih podataka, od kojih je jedna javnim izvršiteljima o zabrani javnog objavljivanja jedinstvenog matičnog broja izvršnih dužnika iz razloga što se štampani mediji mogu naći na internet portalima što povećava rizik od moguće zloupotrebe ličnih podataka čime se čini još teža povreda u pogledu prava na zaštitu ličnih podataka. Cijeneći važnost funkcionisanja instituta javnog izvršenja, Agencija smatra da se donošenjem ove Preporuke obezbjeđuje zaštita ličnih podataka izvršnih dužnika shodno važećoj legislativi u Crnoj Gori;

- na 40 zahtjeva za davanje mišljenja (33 u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i sedam u vezi sa primjenom Zakona o slobodnom pristupu informacijama) Agencija je u 12 slučajeva dala pozitivno mišljenje, u sedam mišljenja da se obrada ličnih podataka ne vrši u skladu sa odredbama Zakona, u četiri slučaja ukazala da je potrebno precizirati zakonske norme kako bi iste bile usklađene sa Zakonom, u sedam predmeta upućeno je obavještenje da se neće izdavati mišljenja po zahtjevima koji se odnose na primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, a u dva slučaja podnosioci su povukli svoje zahtjeve;

- zabilježili povećano interesovanje od strane Skupštine Crne Gore, njenih radnih tijela, kao i ministarstava da prilikom izrade i razmatranja predloga zakona ili podzakonskih akata konsultuju Agenciju i traže mišljenja u vezi sa zaštitom ličnih podataka, koja kasnije u značajnoj mjeri prihvataju;

- zabilježili manje interesovanje rukovalaca zbirkama ličnih podataka da se prijave Agenciji i registruju zbirke ličnih podataka, pa je u 2015. registrovano 42 rukovaoca sa 105 zbirki ličnih podataka (u 2014. je registrovano 98 rukovalaca sa 196 zbirki);

- u vezi sa Registrom Agencije u 2015. godini zabilježili su rast broja rukovalaca zbirki ličnih podataka koji su se registrovali i dostavili svoje zbirke elektronskim putem i zabilježena je veća zainteresovanost za korišćenje ove mogućnosti. Međutim, stav Agencije je da još uvijek nije dostignut očekivani nivo korišćenja elektronskog servisa.

- u Registru zbirki ličnih podataka je 1527 evidencija sa 490 rukovalaca;
- evidentirali da je i dalje prisutan problem video nadzora, s tim što je sada mnogo izraženiji problem njegovog postavljanja od strane fizičkih lica na način da se nadzorom pokrivaju i javne površine i
- Agencija nije podnosila zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka iz razloga što su rukovaoci i subjekti nadzora uglavnom postupali po njihovim preporukama u cilju rješavanja ukazanih nepravilnosti.

Informisao je da su u oblasti slobodnog pristupa informacijama u 2015. godini:

- primili i riješili 1412 žalbi na sledeći način: u 1083 slučaja ustanovili da su organi vlasti povrijedili odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama na štetu podnosilaca zahtjeva (u 869 slučajeva zabilježeno "ćutanje administracije", a u 214 slučajeva Savjet Agencije je donio meritornu odluku i obavezao prvostepeni organ da podnosiocu zahtjeva dostavi traženu informaciju), u 193 slučaja postupak su obustavili Zaključkom, jer je u međuvremenu organ vlasti dostavio traženu informaciju, pa je podnosilac žalbe odustao, u devet slučajeva donijeli Zaključak o nenadležnosti, dvije žalbe Zaključkom odbacili, a u 125 slučajeva (9 % od svih riješenih) odbili su žalbu kao neosnovanu.

- snažno afirmisali pravo javnosti da zna, što su činili kako zbog podnosilaca zahtjeva za slobodan pristup informacijama i demokratske kontrole vlasti, tako i zbog nastojanja da rad državnih organa učine transparentnijim, jer smatraju da takav pristup povećava i kvalitet njihovog rada;

- zabilježili porast slučajeva u kojima građani podnose zahtjeve za slobodan pristup informacijama, kao i žalbe Savjetu, kao drugostepenom organu, što je pozitivno jer ukazuje na jaćanje svijesti građana o njihovom pravu da vrše kontrolu onih koje su demokratski birali i koji treba da obavljaju povjerene im poslove, s obzirom da su u prethodnom periodu to uglavnom radile nevladine organizacije;

- podnijeli 53 inicijative za pokretanje prekršajnog postupka zbog brojnih načina na koje organi vlasti pokušavaju da izbjegnu poštovanje odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama, a prema nezvanićnim podacima koje posjeduju u 11 slučajeva postupak je okonćan i organi vlasti novćano kañnjeni;

- u pogledu postupanja nadlećne inspekcije za kontrolu kancelarijskog poslovanja suoćavali se sa stanjem da je nadlećna inspekcija insistirala da Agencija ponovo zahtijeva izjašnjenje od prvostepenog organa da li ima traženu informaciju, što je usporavalo postupak i dovodilo do kašnjenja i nepoštovanja zakonskih rokova za odlučivanje po žalbama, ali s druge strane, imalo i pozitivnu ulogu, jer se dešavalo da prvostepeni organ nakon ponovljenog zahtjeva Agencije pronade informaciju i dostavi je podnosiocu zahtjeva i

- imali problem sa postupanjem Upravnog suda, jer Agencija ne moće i ne treba da preuzme odgovornost za to što Upravni sud ima razlićit pristup prilikom odlučivanja o identićnim predmetima, što ne doprinosi ujednaćavanju prakse, za šta vjeruju da će na sastanku sa predstavnicima Suda riješiti.

Ćlanovi Odbora su postavili brojna pitanja i interesovali se za:

- postavljanje kamera u Kotoru od strane organizovanih kriminalnih grupa, kao i njihovo postavljanje u pojedinim djelovima Podgorice i aktivnosti Agencije u ovim slućajevima;
- slućaj Atlas banke u Kolašinu i aktivnosti Agencije preduzete tim povodom;
- upotrebu jedinstvenih matićnih brojeva građana gdje je ocijenjeno da se stanje poboljšava, ali još uvijek ima nekih problema zbog ćega bi Agencija trebalo da intenzivira aktivnosti na informisanju građana o ovom vaćnom pitanju;
- dokumentaciju Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za žene koje su bile na evidenciji u Mojkovcu, Pljevljima i Roćajama, s obzirom na nastali problem u vezi sa primjenom Zakona o socijalnoj i djećjoj zaštitu, jer majke sa troje ili više djece kojima je izgubljena dokumentacija koju su nadlećni organi bili u obavezi da ćuvaju na zakonom propisan naćin nijesu u mogućnosti da dokaću da su bile na evidenciji, zbog ćega je Agenciji upućena inicijativa da izvrši vanredni nadzor u odnosu na Zavod za zapošljavanje;

- zabilježeni trend smanjenja slučajeva “ćutanja administracije” i mišljenje Agencije o istom;
- pojašnjenje da li banke imaju pravo i da li je opravdano da od klijenata koji apliciraju za kredit zahtijevaju dostavljanje elektronskih zdravstvenih kartona, jer je u posljednje vrijeme prisutna takva praksa, iako nijedna zdravstvena ustanova ne izdaje elektronski karton bez zahtjeva i saglasnosti pacijenta;
- prikupljanje podataka o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima državne uprave i lokalne samouprave i potrebu da Agencija na odgovarajući način, putem edukacije ili javnog apela, reaguje i pojasni situaciju kako se organi ne bi pozivali na Zakon o zaštiti podataka o ličnosti kada ne žele da dostave podatke, jer se jedino na taj način, na dobrovoljnoj osnovi, mogu prikupiti statistički podaci o srazmjernoj zastupljenosti koja je predstavnicima manjina garantovana članom 79 Ustava Crne Gore i
- broj zaposlenih u Agenciji i podatke o njihovoj nacionalnoj pripadnosti.

Predstavnik NVO „Građanska alijansa“ koji je, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, učestvovao na sjednici saglasan je sa ocjenom članova Odbora i predstavnika Agencije da je ostvaren napredak u oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama.

S druge strane, smatra da:

- je još uvijek ogroman prostor u kojem se dešava kršenje prava na slobodan pristup informacijama, kao i prava na privatnost, pa bi Agencija trebalo proaktivnije da djeluje i da realizuje mnogo više programa edukacije;

- su problem Agencije njeni kapaciteti i da komunikacija i saradnja Agencije sa drugim državnim institucijama nije na zadovoljavajućem nivou i istu je neophodno unaprijediti;

- državne institucije moraju poštovati preporuke Agencije i

- problemi u procedurama koje su spore i ne dozvoljavaju efektivnije djelovanje moraju biti prepoznati i od strane Agencije koja bi trebalo da uputi određene inicijative za izmjene zakonskih rješenja kako bi ista bila unaprijeđena, a rad Agencije efikasniji.

Predstavnik Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama odgovorio je na sva postavljena pitanja.

Nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača i rasprave, Odbor je **većinom glasova** (šest „za“ i dva „uzdržana“) **podržao** Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu i odlučio da predloži Skupštini, da saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, usvoji sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu.
2. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je u Crnoj Gori postignut napredak u oblasti zaštite ličnih podataka i u oblasti slobodnog pristupa informacijama.
3. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je u 2015. godini, putem nadzora i edukacije uspjela da podigne svijest o potrebi zaštite ličnih podataka, o čemu svjedoče pomoci koji su uočljivi i mjerljivi, a posebno činjenica da Agencija u izvještajnoj godini u ovoj oblasti nije podnosila zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka iz razloga što su rukovodioci i subjekti nadzora uglavnom postupali po njihovim preporukama i otklanjali nepravilnosti u obradi ličnih podataka.
4. U vezi sa Registrom Agencije u 2015. godini zabilježen je rast broja rukovalaca zbirki ličnih podataka koji su se registrovali i dostavili svoje zbirke elektronskim putem. Takođe, zabilježena je i veća zainteresovanost za korišćenje ove mogućnosti. Međutim, stav Agencije je da još uvijek nije dostignut očekivani nivo korišćenja elektronskog servisa.

Za razliku od prošlogodišnjeg Izvještaja, uočava se da je u ovom Izvještaju dat podatak o broju zbirki ličnih podataka unesenih u Registar Agencije. U Registru zbirki ličnih podataka je 1527 evidencija sa 490 rukovalaca.

5. Skupština ocjenjuje da se u posljednje vrijeme jedinstveni matični brojevi manje koriste za svrhe koje nijesu u skladu sa Zakonom i pozdravlja Preporuku Agencije upućenu javnim izvršiteljima o zabrani javnog objavljivanja jedinstvenog matičnog broja izvršnih dužnika iz razloga što se štampani mediji mogu naći na internet portalima što povećava rizik moguće zloupotrebe ličnih podataka, čime se čini još teža povreda u pogledu prava na zaštitu ličnih podataka.

Cijeneći važnost funkcionisanja instituta javnog izvršenja, Skupština smatra da se donošenjem ove Preporuke obezbjeđuje zaštita ličnih podataka shodno važećoj legislativi u Crnoj Gori.

6. Skupština Crne Gore konstatuje da je i dalje prisutan problem video nadzora, s tim što je sada mnogo izraženiji problem njegovog postavljanja od strane fizičkih lica na način da se nadzorom pokrивaju i javne površine.

Iako je Presudom Evropskog suda pravde u Luksemburgu konstatovano da se pokrivanje javnih površina video nadzorom od strane fizičkih lica ne može smatrati obradom ličnih podataka za sopstvene potrebe, Agencija kao nadzorni organ ima velikih problema da djeluje u ovoj oblasti, jer da bi Agencija izvršila inspekcijski nadzor i konstatovala nepravilnosti trebalo bi da izvrši uvid u ruter u koji se pohranjuju svi video zapisi, utvrdi koliko se podaci čuvaju, ko im pristupa i na koji način se čine dostupnim drugima, što nije moguće uraditi sa javne površine, a s druge strane, Ustavom Crne Gore zagarantovana je nepovredivost stana, pa Agencija ne može kontrolisati porodične stanove i objekte, niti vršiti nadzor u tom dijelu bez saradnje sa nadležnim državnim organima.

Stoga, Skupština ocjenjuje neophodnim intenziviranje i produbljivanje saradnje između Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama i drugih nadležnih državnih organa kako bi se uspostavila kontrola i rješavali slučajevi u kojima se javne površine snimaju od strane fizičkih lica.

7. Skupština sa zadovoljstvom konstatuje da je u 2015. godini zabilježen porast slučajeva u kojima građani podnose zahtjeve za slobodan pristup informacijama, kao i žalbe Savjetu Agencije, kao drugostepenom organu, što ukazuje na jačanje svijesti građana o njihovom pravu da vrše kontrolu onih koje su demokratski birali i koji treba da obavljaju povjerene im poslove.

Imajući u vidu da su prethodnih godina zahtjeve za slobodan pristup informacijama i žalbe Savjetu Agencije uglavnom podnosile nevladine organizacije, zaključuje se da je putem informisanja i edukacija koje su Skupština i nadležni Odbor za ljudska prava i slobode preporučivali Agenciji postignut veći stepen informisanosti građana o njihovim pravima i obavezama u ovoj oblasti.

8. I pored evidentnih pomaka u oblasti slobodnog pristupa informacijama, Skupština smatra da i dalje ima određenih problema u ovoj oblasti, jer organi vlasti u prvostepenom postupku još uvijek u značajnoj mjeri ograničavaju pravo na slobodan pristup informacijama, na što ukazuje podatak da je Savjet Agencije u 2015. godini primio i riješio 1412 žalbi, a da je u 1083 slučaja utvrđeno da su organi vlasti povrijedili odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama na štetu podnosilaca zahtjeva.

Stoga je neophodno nastaviti sa aktivnostima na afirmaciji prava javnosti da zna i jačanju principa odgovornosti i transparentnosti u radu državnih organa.

9. Skupština konstatuje da je tokom 2015. godine zabilježen trend smanjenja slučajeva povrede pravila postupka, odnosno ćutanja administracije sa 1047, koliko ih je bilo 2014. godine na 869, čime je učinjen napredak i ujedno smanjen broj slučajeva u kojima se odgovor nadležnih organa čekao duže od Zakonom propisanih 15 dana.

Međutim, i pored ostvarenog napretka, Skupština smatra neophodnim preduzimanje dodatnih aktivnosti na smanjenju broja slučajeva ćutanja administracije što će doprinijeti brzom i efikasnom ostvarivanju prava građana i drugih subjekata pred nadležnim organima.

10. Skupština zaključuje da Agencija ni tokom 2015. godine nije vršila inspekcijski nadzor nad primjenom Zakona o slobodnom pristupu informacijama, u skladu sa članom 39 stav 1 tačka 4 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, jer ni u 2015. godini nijesu popunjena radna mjesta kontrolora definisana Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Zbog toga Skupština smatra neophodnim da Agencija, shodno svojoj nadzornoj ulozi, vrši inspekcijski nadzor nad primjenom ovog Zakona u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama i da tokom 2016. godine ovu zakonsku obavezu realizuje bez odlaganja.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

DRUGA TAČKA- USVAJANJE IZVJEŠTAJA O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je rasprava o Izvještaju o radu Odbora za ljudska prava i slobode u 2015. godini i prvom kvartalu 2016. godine završena na 63. sjednici, 13. aprila 2016. godine, a da je izjašnjenje o istom odloženo.

Istakao je da su u međuvremenu članovima Odbora dostavljena detaljna pojašnjenja povodom komentara na Izvještaj iznesenih na toj sjednici. Predsjednik je naglasio da do dana održavanja sjednice nije dostavljena nijedna primjedba na Izvještaj o radu Odbora, a članovi Odbora nijesu imali primjedbi ni na samoj sjednici.

Odbor je većinom glasova (šest glasova “za” i dva “uzdržana”) usvojio Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode u 2015. godini i prvom kvartalu 2016. godine.

TREĆA TAČKA- INFORMACIJA SA SASTANAKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR HALILA DUKOVIĆA SA EKSPERTKINJOM EVROPSKE KOMISIJE ZA OBLAST TEMELJNIH PRAVA IVANOM ROANJOM, održanih 20. i 21. aprila 2016. godine u Podgorici

Članovi Odbora su jednoglasno (osam glasova “za”) usvojili Informaciju o sastancima predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertkinjom Evropske komisije za oblast temeljnih prava, Ivanom Roanjom, održanim 20. i 21. aprila 2016. godine u Podgorici.

Odlučeno je da Informacija, u skladu sa uobičajenom praksom Odbora, bude sastavni dio Zapisnika sa 64. sjednice.

ČETVRTA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

(1) Upoznavanje sa Predstavkom Biljane Jerković, broj 00-63-8/16-20, od 27. aprila 2016. godine

Članovi Odbora su se upoznali sa Predstavkom Biljane Jerković iz Udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Puževa kućica" iz Budve koja moli da Odbor pomogne u rješavanju problema koji se odnosi na osnivanje Dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju.

Odlučeno je da se ova Predstavka, kao i sve dosadašnje, shodno Zaključku Odbora o postupanju po predstavkama, od 5. juna 2012. godine uputi Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na postupanje u skladu sa nadležnošću, utvrđenom Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, sa zahtjevom da po okončanju postupka, o istom obavijesti Odbor za ljudska prava i slobode.

(2) Upoznavanje sa Predstavkom Nenada Miletića, broj 00-63-8/16-21, od 28. aprila 2016. godine

Takođe, članovi Odbora su se upoznali sa Predstavkom Nenada Miletića kojom informiše Odbor sa zdravstvenim problemima i moli za finansijsku pomoć radi pokrivanja troškova liječenja i kontrole u zdravstvenim ustanovama u Beogradu.

S tim u vezi, predsjednik Odbora dr Halil Duković koji je istovremeno član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje je informisao da se sa istom Predstavkom upoznao i Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje i da je upućen Dopis Fondu za zdravstveno osiguranje s obzirom da Fond u skladu sa Zakonom refundira troškove nakon povratka osiguranika sa liječenja.

Dogovoreno je da se sačeka odgovor Fonda Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, o čemu će predsjednik Odbora dr Halil Duković informisati članove Odbora za ljudska prava i slobode i u odnosu na koje bi, zajedno sa Odborom za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Odbor donio adekvatnu odluku.

Sjednica je završena u 13 sati i 25 minuta.

*****

Sastavni dio Zapisnika sa 64. sjednice je:

- Informacija o sastancima predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertkinjom Evropske komisije za oblast temeljnih prava, Ivanom Roanjom, održanim 20. i 21. aprila 2016. godine u Podgorici.

*****

INFORMACIJA
O SASTANCIMA PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA SA EKSPERTKINJOM EVROPSKE KOMISIJE ZA OBLAST
TEMELJNIH PRAVA, IVANOM ROANJOM,
održanim 20. i 21. aprila 2016. godine u Podgorici

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je održao dva sastanka sa ekspertkinjom Evropske komisije za oblast temeljnih prava Ivanom Roanjom koja je u okviru ekspertske misije Evropske komisije boravila u Crnoj Gori od 18. do 21. aprila 2016. godine.

Prvi sastanak je održan 20. aprila 2016. godine u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, a drugi 21. aprila 2016. godine u Skupštini Crne Gore.

Tema prvog sastanka bila je uloga Odbora za ljudska prava i slobode u razmatranju izvještaja o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Tema drugog sastanka bila je saradnja Odbora za ljudska prava i slobode sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.

Takođe, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković prisustvovao je završnom sastanku povodom posjete ekspertske misije Evropske komisije za oblast temeljnih prava, održanom 21. aprila 2016. godine u hotelu „Premijer“ u Podgorici.

*****

Prvi sastanak na temu:
ULOGA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
U RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RADU I NAČINU RASPODJELE SREDSTAVA
FONDA ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertkinjom Evropske komisije za oblast temeljnih prava Ivanom Roanjom održan je 20. aprila 2016. godine u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Sastanku su prisustvovali: Barbara Rotovnik, Mladenka Tešić, Mirko Đuković iz Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Tatjana Anđelić, predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava i kontakt osoba za ekspertsku misiju i Slava Burić, sekretar Odbora sa Sonjom Jokić, saradnicom u Odboru.

Tema sastanka bila je uloga Odbora za ljudska prava i slobode u razmatranju izvještaja o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Ekspertkinja Ivana Roanja je podsjetila da je prethodno održala sastanak sa direktorom Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Saopštila je da sa predsjednikom Odbora želi da razgovara o izvještajima Fonda s obzirom da Odbor za ljudska prava i slobode, kao nadležni odbor, razmatra te izvještaje. Zamolila je predsjednika Odbora da na osnovu podataka sadržanih u izvještajima saopšti stav o kapacitetima i radu Fonda.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava godišnje podnosi izvještaj Skupštini Crne Gore, a taj izvještaj prije plenuma razmatra Odbor za ljudska prava i slobode, kao nadležni odbor. Odbor sačinjava izvještaj o razmatranju godišnjih izvještaja o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda i, shodno Poslovniku Skupštine, isti upućuje Skupštini Crne Gore. U godišnjim izvještajima Fonda je predstavljen način raspodjele sredstava koja se dva puta godišnje vrši na osnovu konkursa, a takođe i način utroška sredstava opredijeljenih za funkcionisanje Fonda. U posljednjem godišnjem izvještaju su prikazani svi projekti koji su finansirani i iznos sredstava opredijeljenih za njihovo finansiranje. Sredstva koja se opredjeljuju za Fond iznose 0,15% ukupnih budžetskih sredstava umanjenih za budžet državnih fondova i kapitalni budžet. Podsjetio je da je na Odboru nedavno razmotren i jednoglasno podržan Izvještaj o radu Fonda za 2014. godinu i da se uskoro očekuje Izvještaj o radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za 2015. godinu.

Na pitanje ekspertkinje Ivane Roanje da li se na osnovu Izvještaja može dobiti informacija o kvalitetu rada Fonda, predsjednik Odbora dr Halil Duković je odgovorio da se može dobiti ta informacija.

Na samom početku funkcionisanja Fonda Odbor je konstatovao određene nedostatke. Međutim, vremenom je Fond ojačao, pa su stvoreni i bolji kapaciteti. Funkcionisanje Fonda jednim dijelom zavisi i od zakonodavstva. Bilo je problema, ali ne u funkcionisanju Fonda, već u praćenju korišćenja sredstava dodijeljenih za projekte. Skupština Crne Gore je nekoliko puta pokušavala da riješi taj problem, a Odbor za ljudska prava i slobode je nakon Konsultativnog saslušanja formirao Radnu grupu koja se bavila utvrđivanjem rješenja za uočene probleme, a Izvještaj o radu Radne grupe upućen je Kolegijumu predsjednika Skupštine i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. Prošle godine u Skupštini je bio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i sloboda, ali nije dobio potrebnu većinu u prvom i drugom krugu glasanja, jer je za zakone koji se tiču stečenih manjinskih prava potrebna dvotrećinska većina u prvom, a prosta većina u drugom krugu glasanja. Uskoro se očekuje novi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama.

Na pitanje ekspertkinje Roanje koji su novi elementi tog Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama koji bi mogli doprinijeti poboljšanju funkcionisanja Fonda, predsjednik Odbora Duković je odgovorio da bi njime trebalo da bude kvalitetnije uređena raspodjela sredstava. Saopštio je da je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava lijepa ideja koja bi trebalo da pomogne manjinskim narodima u Crnoj Gori da dostignu stepen razvoja koji ima većinski narod. Zakonom je definisano da su manjinski savjeti jedna vrsta manjinskih vlada i trebalo bi da vode politiku manjinskih naroda, što u praksi još uvijek ne funkcioniše na taj način. Predsjednik je dodao da je postojao veliki problem u finansiranju manjinskih nacionalnih savjeta, jer su dio sredstava dobijali od Ministarstva za ljudska i manjinska prava, a dio iz Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Predloženim izmjenama Zakona predloženo je da se u potpunosti finansiraju iz Budžeta, čime bi se stanje značajno poboljšalo, jer su u prethodnom periodu nacionalni savjeti preuzimali najveći dio sredstava Fonda.

*****

Drugi sastanak na temu: SARADNJA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA MINISTARSTVOM ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Drugi sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertkinjom Evropske komisije za oblast temeljnih prava Ivanom Roanjom održan je 21. aprila 2016. godine u Skupštini Crne Gore.

Sastanku su prisustvovali: Barbara Rotovnik, Mladenka Tešić, Mirko Đuković iz Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Tatjana Anđelić, predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava i kontakt osoba za ekspertsku misiju i Slava Burić, sekretar Odbora za ljudska prava i slobode sa Sonjom Jokić, saradnicom u Odboru.

Tema sastanka bila je saradnja Odbora za ljudska prava i slobode sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.

Ekspertkinja Evropske komisije za oblast temeljnih prava Ivana Roanja je upoznala Predsjednika Odbora sa ciljem posjete Crnoj Gori navodeći da je fokus njene misije procjena kapaciteta Ministarstva za ljudska i manjinska prava da vrši svoje funkcije. S obzirom da Odbor za ljudska prava i slobode ima brojne kontakte sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, zamolila je predsjednika Odbora da je upozna sa njegovom ocjenom o tome kako Ministarstvo sprovodi svoje zadatke, prvenstveno u oblasti zakonodavstva, ali i u drugim sferama.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da Odbor za ljudska prava i slobode ima izuzetno dobre odnose sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava. Naveo je da Skupština Crne Gore, odnosno Odbor za ljudska prava i slobode, kao nadležni odbor, jednom godišnje od Vlade Crne Gore dobija i razmatra Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji priprema Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Takođe, obaveza je Ministarstva da na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, dostavi izvještaje i informacije koji se tiču određenih konkretnih oblasti i pitanja koja su predmet interesovanja članova Odbora. Predsjednik je upoznao da je

članove Odbora posebno interesovala zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, lokalne samouprave, sudovima i Državnom tužilaštvu, pa je Ministarstvo redovno, na zahtjev Odbora, dostavljalo takve izvještaje, a Odbor ih razmatrao i donosio zaključke koje je upućivao Kolegijumu predsjednika Skupštine i nadležnim institucijama na dalji postupak.

Podsjetio je da je Skupština Crne Gore prilikom donošenja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, u junu 2015. godine donijela Zaključak kojim je od Vlade Crne Gore zahtijevala da uradi analizu propisa u različitim oblastima i njihovu usklađenost sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Po informacijama iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava, analiza propisa je urađena i poslata na mišljenje instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a Planom Odbora za ljudska prava i slobode za III kvartal 2016. godine utvrđena je aktivnost koja se odnosi na praćenje realizacije ovog Zaključka Skupštine Crne Gore.

Predsjednik Odbora je ocijenio da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sada ima dobre uslove za rad. Upoznao je ekspertkinju sa postupkom pripreme zakona navodeći da se najprije formira radna grupa zadužena za pripremu nacrt zakona u kojoj su, na poziv Ministarstva, predstavnici Odbora za ljudska prava i slobode, institucije Zaštitnika, nevladinog sektora, eksperti za konkretnu oblast i predstavnici međunarodnih organizacija. Nakon što radna grupa pripremi nacrt zakona, isti se šalje Sekretarijatu za zakonodavstvo radi njegove dodatne analize u pogledu usaglašenosti sa Ustavom Crne Gore i drugim zakonima. Slijedi javna rasprava ili se nacrt odmah šalje Vladi Crne Gore koja utvrđuje predlog zakona i dostavlja ga Skupštini na dalji postupak. Predsjednik je saopštio da je javna rasprava za predloge zakona kojima se uređuju ljudska prava i slobode obavezna. Uz predlog zakona Vlada Skupštini dostavlja i tabelu usklađenosti predloga zakona sa pravom Evropske unije. Ocijenio je da su predlozi zakona koje Vlada dostavlja Skupštini dobri, ali se ponekad dešava da se u samoj Skupštini amandmanskim djelovanjem poslanika njegov kvalitet pogorša.

Na pitanje ekspertkinje Ivane Roanje da li je kao Predsjednik Odbora bio član neke radne grupe za izradu nacrt zakona, Predsjednik Odbora je odgovorio da je bio član Radne grupe za izradu Nacrt zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola. Ocijenio je da je Predlog zakona bio kvalitetan, ali je povučen iz skupštinske procedure, jer klubovi poslanika nijesu bili saglasni sa odredbom po kojoj su se o nacionalnim simbolima morali izjašnjavati manjinski savjeti.

Na pitanje da li je kapacitet Ministarstva pod kojim podrazumijeva znanja, vještine, kompetencije zaposlenih da kvalitetno izvršavaju zadatke poboljšani i da li ima mogućnosti za dalje poboljšanje i u kojim oblastima, predsjednik Odbora dr Halil Duković je odgovorio da je Odbor za ljudska prava i slobode sve izvještaje i informacije koje je zahtijevao od Ministarstva, blagovremeno i dobio. Dodao je da prostora za dalje poboljšanje sigurno ima, posebno u radu sa vulnerabilnim grupama i pored činjenice što je u proteklom periodu ostvareno značajno poboljšanje stanja u odnosu prema Romima i pripadnicima LGBT populacije. Predsjednik je saopštio da Odbor njihov rad cijeni na osnovu godišnjeg izvještaja i dodatnih izvještaja i informacija koje zahtijeva po članu 68 Poslovnika. Podsjetio je da je Odbor razmatrao i strategije koje je pripremalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, među kojima su Strategija za unapređenje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori i Strategija unapređenja kvaliteta života LGBT osoba.

Navodeći da se već 18 godina bavi ljudskim pravima, ekspertkinja Roanja je ukazala da postoje određeni standardi u oblasti ljudskih prava i sloboda o kojima se ne može raspravljati. To su principi koji ne mogu biti stvar kompromisa, a postoje i teme koje mogu biti veoma osjetljive za različite sagovornike. Istakla je da je naročito važna kompetentnost zaposlenih u Ministarstvu da vide dublje od onoga što je na površini, jer su u ljudskim pravima mnoge stvari isprepletene, a takođe su povezane i sa pitanjima koja u principu nijesu ljudska prava.

Podsjetila je da je prošle godine, nakon njene prve posjete Crnoj Gori izrazila određenu zabrinutost u pogledu ovakvog razumijevanja ljudskih prava od strane dijela zaposlenih u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i željela je da čuje mišljenje predsjednika Odbora o ovom aspektu.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da svaki čovjek u sebi ima određeni senzibilitet prema ljudskim pravima, a od pojedinca zavisi koliko će taj senzibilitet razviti, jer se o ljudskim pravima

uči cijelog života. Saopštio je da je njemu kao ljekaru po vokaciji mnogo lakše da shvati šta su ljudska prava, nego nekim drugim pojedincima. Smatra da je mentalitet našeg naroda veoma teško definisati, jer smo živjeli u različitim sistemima i državama. Događaji koji su se dešavali na ovim prostorima bili su nas udaljili od ljudskih prava, tako da na njihovoj afirmaciji, promociji i zaštiti intenzivno radimo poslednjih deset godina.

Mišljenja je da svi zaposleni u Ministarstvu nemaju isti senzibilitet prema ljudskim pravima, ali ga raduje što se stvari poboljšavaju posebno kod mladih ljudi koji brzo uče, a određeni problemi postoje kod starijeg kadra koji je naučio da radi u drugačijem sistemu i teško se prilagođava promjenama.

Predjednik Odbora je upoznao ekspertkinju da je Odbor u brojnim gradovima širom Crne Gore organizovao javne tribine na različite teme kako bi upoznao građane sa ljudskim pravima. Na tim javnim tribinama, po pozivu Odbora učestvovali su i predstavnici institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, nadležnih ministarstava, međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima i slobodama. Time se u značajnoj mjeri doprinijelo povećanju svijesti građana o njihovim pravima i načinu na koji mogu da ih zaštite.

Predsjednik je upoznao sa promjenom svijesti građana u pogledu odnosa prema pripadnicima LGBT populacije naglašavajući da se stanje značajno popravilo, jer je na prvoj povorci ponosa održanoj u Budvi na kojoj je i sam učestvovao bilo incidenata, dok su dvije kasnije organizovane u Podgorici protekle mirno i bez incidenata.

Podsjećajući da je prošle godine Ministarstvo za ljudska i manjinska prava radilo na pripremi brojnih zakona iz oblasti ljudskih prava koji se tiču rodne ravnopravnosti, manjinskih prava i sloboda, zabrane diskriminacije osoba sa invaliditetom, ekspertkinja Roanja je upitala kako predsjednik Odbora procjenjuje kapacitete zaposlenih u Ministarstvu da u tim zakonima održe principe ljudskih prava.

Predsjednik Odbora je upoznao ekspertkinju sa konkretnim primjerom koji se odnosi na donošenje Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Saopštio je da su nevladine organizacije koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom, čiji predstavnici su učestvovali u radu Radne grupe za izradu Nacrta zakona, na sjednici Odbora izrazile nezadovoljstvo Predlogom zakona, navodeći da se u značajnoj mjeri razlikuje u odnosu na tekst Nacrta zakona. Stoga je Odbor Zaključkom zahtijevao od Ministarstva za ljudska i manjinska prava da u roku od sedam dana, u konsultaciji sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava lica sa invaliditetom, usaglasi sporna pitanja, kako bi se donio zakon kojim bi bili zadovoljni krajnji korisnici. Predsjednik je naglasio da je Ministarstvo postupilo po Zaključku Odbora i Predlog zakona je poboljšan nakon čega je usvojen u Skupštini.

Naveo je da je upoznat da u Ministarstvu ne postoje posebni sektori za svaku oblast ljudskih prava, pa se zaposleni bave različitim oblastima, ali je mišljenja da su kapaciteti Ministarstva adekvatno popunjeni. Podsjetio je da je u prethodnom periodu postojao nedostatak kadra u instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ali da sada ima oko 30 zaposlenih, što je, ako se uzme u obzir da Crna Gora ima oko 620.000 stanovnika, prilično veliki broj.

Predsjednik Duković je istakao da Crna Gora intenzivno radi u svim oblastima kako bi postala dio razvijene Evrope. Upoznao je ekspertkinju da je Odbor za ljudska prava i slobode organizovao niz posjeta brojnim institucijama radi uvida u stanje u tim ustanovama i stepen poštovanja ljudskih prava korisnika tih ustanova. Između ostalog, članovi Odbora su posjetili: zatvore, pritvorske jedinice, Zavod „Komanski most“, dnevne centre za smještaj djece sa teškoćama u razvoju, Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Dobroti, Kamp Konik i Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj gdje je, u saradnji sa UNICEF-om, održana Javna tribina o hraniteljstvu. Na ovaj način članovi Odbora su bili u mogućnosti da se upoznaju sa stanjem na terenu i da se uvjere u kom stepenu se poštuju ljudska prava različitih grupa. Nakon posjeta Odbor je donosio preporuke i zaključke, upućivao ih nadležnim institucijama, a nakon određenog vremenskog perioda od njih zahtijevao dostavljanje informacija o realizaciji. Predsjednik je zaključio da se kontinuiranim aktivnostima doprinijelo poboljšanju stanja u svim navedenim ustanovama.

Podsjećajući da je na sastanku održanom prethodnog dana bilo više riječi o Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava ekspertkinja Ivana Roanja je upitala da li je definisan rok u kom bi Fond trebalo da dostavi izvještaj Skupštini.

Predsjednik Odbora je saopštio da je utvrđeno da Fond godišnje dostavlja izvještaj Skupštini, ali da ne postoji precizan rok kao što je primjera radi, Zakonom definisano da Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore izvještaj dostavlja najkasnije do 31. marta tekuće za prethodnu godinu. S obzirom da Fond dva puta godišnje vrši raspodjelu sredstava, bilo je kašnjenja u dostavljanju izvještaja, ali je Odbor imao senzibiliteta za Fond, jer se u izvještaju mora prikazati svaki projekat za koji su opredijeljena sredstva, iznos sredstava, ali i projekti koji nijesu podržani i razlozi zbog kojih su odbijeni. Na konkurs se javlja 200-300 aplikacija, pa je potrebno i više vremena za analizu projekata. Podsjetio je i da se sastav Upravnog odbora Fonda mijenjao, jer su u početku poslanici bili članovi Upravnog odbora, a kasnije je Zakonom o sprječavanju sukoba interesa propisano da poslanici ne mogu biti članovi upravnih odbora. Saopštio je da je u periodu kad su poslanici bili članovi Upravnog odbora Fonda bilo najmanje kritika na račun njegovog rada. Podsjetio je i da je Odbor za ljudska prava i slobode upućivao kritike na račun Fonda kada je određeno djelovanje zasluživalo kritiku. Mišljenja je da su mnoge nevladine organizacije, u nedostatku drugih izvora finansijskih sredstava, vidjele Fond kao instituciju od koje mogu dobiti sredstva, pa je u javnosti najviše bilo nesuglasica između tih nevladinih organizacija i manjinskih savjeta koji su smatrali da samo njima pripadaju sredstva za promociju prava manjinskih naroda. Sve to je u javnosti stvaralo ružnu sliku, a gotovo uvijek na štetu Fonda. Predsjednik je mišljenja da je jedini problem u Fondu kontrola trošenja dodijeljenih sredstava, a taj problem prisutan je i na drugim mjestima gdje se raspodjeljuje novac. Informisao je ekspertkinju da je predlagao da se po ugledu na Hrvatsku osnuje Komisija koja će vršiti kontrolu trošenja sredstava dodijeljenih putem konkursa za projekte i da subjekti koji nenamjenski utroše sredstva krivično odgovaraju i vrate sva sredstva, ali s tim predlogom nijesu bile saglasne manjinske partije.

Predsjednik je izrazio očekivanje da će se pitanja koja se odnose na funkcionisanje Fonda detaljnije definisati novim zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama.

Na pitanje da li bi predsjednik Odbora bio spreman da amandmanski djeluje kako bi se definisao rok u kojem će Fond biti obavezan da dostavi izvještaj Skupštini, predsjednik Odbora je saopštio da postoji mogućnost i da Odbor podnese amandman.

Ekspertkinja Evropske komisije za oblast temeljnih prava Ivana Roanja je zahvalila predsjedniku Odbora na korisnim informacijama koje će joj poslužiti za izradu izvještaja, a predsjednik Odbora je saopštio da Odbor za ljudska prava i slobode s pažnjom razmatra sve izvještaje međunarodnih organizacija, pa i Plan aktivnosti utvrđuje na osnovu preporuka za poboljšanje stanja sadržanih u izvještajima Evropske komisije o Crnoj Gori.

*****

ZAVRŠNI SASTANAK

Završni sastanak povodom posjete ekspertske misije Evropske komisije za oblast temeljnih prava održan je 21. aprila 2016. godine u Podgorici.

Sastanku su, pored ekspertkinje Evropske komisije za oblast temeljnih prava i predstavnika Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, prisustvovali i predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, Odbora za ljudska prava i slobode, Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centra za razvoj i očuvanje kulture manjina i manjinskih savjeta.

Tatjana Anđelić, predstavica Ministarstva za ljudska i manjinska prava i kontakt osoba za ekspertsku misiju je saopštila da je ekspertkinja Ivana Roanja boravila u Crnoj Gori od 18. do 21. aprila 2016. godine u okviru ekspertske misije Evropske komisije za oblast temeljnih prava. Podsjetila je da je gđa Roanja bila u ekspertskoj misiji i prošle godine tako da je ove godine bila u prilici da se dodatno upozna sa radom crnogorskih institucija. Saopštila je da će ekspertkinja Roanja na ovom sastanku dati preliminarne nalaze, a u narednom periodu sačinice zvaničan izvještaj koji će dostaviti crnogorskim vlastima.

Predstavica Ministarstva rada i socijalnog staranja je zahvalila Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvu pravde i Upravi policije koji su pružili značajnu pomoć u koordinaciji aktivnosti povodom ove ekspertske misije, kao i predstavnicima Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori koji su prisustvovali sastancima.

Ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović je podsjetio da je ekspertkinja Evropske komisije Ivana Roanja boravila u Crnoj Gori radi procjene kapaciteta i institucionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava. Ministar je saopštio da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, kao institucija koja kreira i sprovodi politiku zaštite i unapređenja ljudskih prava ima veoma važnu ulogu. Takođe, važna je njegova uloga u ostvarenju ukupne politike Vlade Crne Gore koja je veoma posvećena ispunjavanju svih međunarodnih standarda u procesima evropskih i evroatlanskih integracija.

Ministar Numanović je podsjetio da je ekspertkinja Ivana Roanja nakon posjete prošle godine uputila preporuke koje su poslužile za unapređenje rada Ministarstva za ljudska i manjinska prava i svih ostalih institucija. Zahvalio je na smjernicama koje su doprinijele unapređenju politike koju sprovodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Saopštio je da su ove godine ekspertkinji pružili detaljne informacije o rezultatima ostvarenim u proteklih godinu dana. Ministar je naglasio da je u fokusu Ministarstva za ljudska i manjinska prava funkcionalan i profesionalan rad, a u cilju daljeg unapređenja efikasnosti, produktivnosti i kvaliteta rada Ministarstva, cijeneći veličinu naše države i njene ekonomske moći, radili su u pravcu stvaranja efikasnog, stručnog i sposobnog kadra. Aktivnosti Ministarstva su usmjerene ka unapređenju ljudskih i manjinskih prava kroz politike jednakih mogućnosti, socijalnu inkluziju ranjivih grupa i edukaciju svih aktera koji sprovode politiku antidiskriminacije i zaštite ljudskih prava. Smatra da je to dobar put Crne Gore ka evropskim i evroatlanskim integracijama.

Podsjetio je da je prošle godine usvojen Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom kojim su po prvi put prava i položaj lica sa invaliditetom tretirani s aspekta zaštite ljudskih prava i afirmativne akcije. Takođe, usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti kojim je unaprijeđen princip jednakih mogućnosti. Pored navedenog, tekao je proces daljeg usklađivanja zakonodavnog okvira u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih i manjinskih prava sa međunarodnim standardima iz ove oblasti.

Ministar je saopštio da se intenzivno radi na izmjenama krovnog Zakona o zabrani diskriminacije, na izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama gdje su uvažene preporuke Evropske i Venecijanske komisije, dostavljene krajem 2015. godine, te na pripremi zakona o slobodi vjeroispovijesti. Ministarstvo će u skladu s Ustavom i najvišim međunarodnim standardima štiti i promovisati slobodu vjeroispovijesti i radiće na očuvanju i unapređenju vjerske tolerancije koja je osnova crnogorskog savremenog društva.

Ministar Numanović je istakao da manjinski narodi u Crnoj Gori čine integralni dio našeg društva i država pokazuje maksimalnu opredijeljenost da njihovim pripadnicima omogući uživanje prava koja im pripadaju. Najavio je da će nastaviti dalju implementaciju rodne dimenzije u sve politike koje vodi Vlada Crne Gore pošto je pitanje rodne ravnopravnosti odraz stepena zrelosti demokratskog društva. Saopštio je da prate međunarodne standarde iz oblasti ljudskih prava i sloboda radi daljeg usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa relevantnim međunarodnim dokumentima.

Kontinuirano sprovode edukacije o primjeni antidiskriminacionog zakonodavstva i pružanju zaštite žrtvama diskriminacije, a ove edukacije su pohađali brojni akteri koji učestvuju u implementaciji politika koje sprovodi Ministarstvo kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou. Takođe, realizuju medijske kampanje kojima se promoviše antidiskriminaciono ponašanje i praksa.

Ministar Numanović je saopštio da predstavnici Ministarstva izvještavaju ili aktivno saraduju i učestvuju u pojedinim projektima međunarodnih organizacija, kao što su relevantna tijela Savjeta Evrope, Ujedinjenih nacija i Evropske unije.

Naglasio je da je putem realizacije zajedničkih projekata i potpisivanje memoranduma o saradnji produbljena saradnja sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih i manjinskih prava. Podsjetio je da su potpisali i memorandume sa lokalnim samoupravama i institucijama zaduženim za sprovođenje pojedinih politika zaštite i promocije ljudskih prava. Intenzivirali su saradnju sa relevantnim institucijama, skupštinskim radnim tijelima, institucijom Ombudsmana, civilnim sektorom, institucijama za zaštitu i unapređenje prava manjinskih naroda, te međunarodnim organizacijama, ističući da su im posebno značajne sugestije i komentari koje dobijaju od Evropske komisije sa čijim predstavnicima imaju veoma razvijenu razmjenu informacija.

Ministar je naglasio da je kroz sprovođenje svojih politika Vlada Crne Gore veoma posvećena ispunjavanju međunarodnih modela i standarda kojima se približavamo Evropskoj uniji, a rezultati koji su ostvareni na tom putu potvrda su kvalitetne, multisektorske saradnje. Numanović je saopštio da Evropsku uniju doživljavaju kao veoma značajnog partnera i cijene napore kojima Evropska komisija doprinosi jačanju njihovih kapaciteta i kreiranju pravaca njihove politike. Ovaj proces će naročito biti intenziviran narednih godina kada se očekuje zatvaranje pregovaračkih poglavlja 19 i 23. U tom pravcu, putem saradnje nastaviće sa aktivnostima kako bi postigli zajednički cilj, a to je zaštita ljudskih prava i sloboda kao univerzalnih vrijednosti društva.

Ministar Numanović je zaključio da je Crna Gora svjesna činjenice da je zaštita ljudskih i manjinskih prava složen i dugoročan proces, kao i činjenice da smo dosta uradili, ali i obaveze da intenziviramo rad u periodu koji je pred nama, pri čemu je prepoznat značaj efikasnog, stručnog i funkcionalnog kadra za ostvarivanje predstojećih obaveza. Rezultati ostvareni u pregovaračkim poglavljima 19 i 23 gdje Crna Gora ima ispunjene sve mjere daju nam za pravo da kažemo da smo na dobrom putu. Ostvarivanje boljeg kvaliteta života svakog građanina i postizanje standarda evropskog življenja svih koji žive u Crnoj Gori je krajnji cilj. Zaključio je da multisektorski pristup i zajedničko djelovanje na državnom i lokalnom nivou, u saradnji sa civilnim društvom i uz pomoć međunarodnih institucija, predstavljaju ključ zajedničkog uspjeha.

Šef Sektora za saradnju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori Andre Lis je zahvalio crnogorskim kolegama na odličnoj saradnji tokom organizacije i realizacije misije koja predstavlja samo jedan od oblika intenzivnog dijaloga koji Evropska unija vodi sa Crnom Gorom u okviru pregovora o pridruživanju. Lis je zaključio da će nalazi ekspertske misije biti od pomoći u prepoznavanju oblasti u kojima je ostvaren napredak, kao i onih područja koja će zahtijevati dodatne napore u predstojećem periodu. S obzirom da ekspertkinja Roanja već drugi put dolazi u Crnu Goru, saopštio je da postoji kontinuitet u praćenju stanja i ocjenjivanju. Oblast ljudskih prava je fundamentalna u ovoj fazi pristupanja, a ljudska prava su na prvom mjestu i ukoliko se ona ne implementiraju- nema ni pristupanja. Lis je saopštio da mu je drago što se u Crnoj Gori stvari odvijaju veoma brzo. Postoji Ministarstvo za ljudska i manjinska prava koje ima svoje nadležnosti, a i druge institucije koje se brzo razvijaju, kao što su institucija Ombudsmana, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i slične. Tu je i zajedničko znanje koje se međusobno dijeli i doprinosi razvoju ljudskih prava u Crnoj Gori. Rad crnogorskih institucija je od velikog značaja i podaci sa sastanaka bitni su za posao Evropske komisije koja sastavlja Izvještaj o Crnoj Gori.

Šef Sektora za saradnju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori Andre Lis je pojasnio da ekspertska misija nije procjena ili prosuđivanje, već misija koja prikuplja činjenice koje će Evropskoj komisiji koristiti u sastavljanju Izvještaja. To je dodatni input koji im pomaže da identifikuju oblasti u kojima bi trebalo da pomognu Crnoj Gori i da opredijele sredstva Evropske unije. Fokus misije je procjena kapaciteta, odnosno potreba za izgradnjom kapaciteta Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Duga je lista aktivnosti koje trenutno sprovode, među kojima su aktivnosti u vezi sa pravima djeteta, rodnom ravnopravnošću, borbom protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, socijalnom inkluzijom ranjivih grupa. Lis je izrazio zadovoljstvo saradnjom između svih zainteresovanih grupa, ministarstava, državnih institucija i civilnog društva. Saopštio je da su u toku razgovori sa predstavnicima Savjeta Evrope kako bi dogovorili na koji način da pomognu Crnoj Gori u ovom procesu, a zaključci misije bi trebalo da pomognu u planiranju budućih aktivnosti. Zahvalio je na saradnji i otvorenosti u prikazanoj razmjeni stavova, naglašavajući da je to najbolji način da se stanje poboljša.

Ekspertkinja Evropske komisije za oblast temeljnih prava Ivana Roanja je zahvalila Delegaciji Evropske unije na pozivu da još jednom učestvuje u ovoj misiji, kao i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava što su olakšali njenu misiju koja je veoma kompleksa i puna izazova. Pojasnila je da je to proces zasnovan na otvorenoj razmjeni informacija, saradnji i razumijevanju i da se ne radi o reviziji i kontroli, već je cilj da se ojača kapacitet Ministarstva kako bi Crna Gora dostigla postavljene ciljeve. Podsjetila je da je nakon prošlogodišnje posjete identifikovala određene oblasti koje je trebalo ojačati i, s tim u vezi, formulisala preporuke. Ova misija joj je omogućila da isprati ostvareni napredak i da se upozna sa uslovima koji su uticali na implementaciju datih preporuka. Bila je u prilici da razgovara sa određenim brojem sagovornika sa kojima se nije sreła prošle godine. Takođe, bila je u mogućnosti da stekne uvid u rad

Ministarstva i svojim preporukama doprinese unapređenju njegovog rada. Ekspertkinja Roanja je saopštila da će na sastanku dati preliminarnu preporuku, a u narednom periodu ima još dosta dokumenata da pročita kako bi mogla da pravilno formuliše preporuke.

Ekspertkinja Roanja je još jednom uputila pohvale Ministarstvu za ljudska i manjinska prava na posvećenosti koju su pokazali u pripremi i realizaciji ove misije. Saopštila je da to shvata kao volju i opredijeljenost Ministarstva da radi na implementaciji i zaštiti ljudskih prava. Naglasila je da ljudska prava prožimaju sve oblasti života i trebalo bi ih shvatati ozbiljno, a ne samo u svjetlu pristupanja. Podsjetila je da se značajan broj prošlogodišnjih preporuka odnosio na ljudske resurse Ministarstva, jer se bavila analizom njegove kadrovske osposobljenosti, u smislu broja zaposlenih, kapaciteta, razvoja i obuka. Ekspertkinja je naglasila da se već prepoznaju unapređenja, ne samo u broju zaposlenih, već i u snažnoj opredijeljenosti za obuku u svim oblastima ljudskih prava. Ukazala je da Ministarstvo posebnu pažnju poklanja stručnim kapacitetima zaposlenih, a sve urađeno u prethodnih 12 mjeseci je pozitivno što je od suštinskog značaja za uspostavljanje korporativne svjesnosti o značaju ljudskih prava. Ipak, riječ je o kontinuiranom procesu koji se nikada ne završava. Ekspertkinja je zaključila da bez obzira na postignuti napredak, postoje određene oblasti kojima treba pokloniti dodatnu pažnju.

Saopštila je da bi kapaciteti za javnim informisanjem i odnosi Ministarstva za ljudska i manjinska prava sa javnošću trebalo da budu ojačani. Vidljivost Ministarstva mora da se poboljša i novi kanali za komunikaciju moraju biti uspostavljeni, a na njima se mora raditi redovno. Sve to bi trebalo realizovati ne samo da bi stanovništvo bolje razumjelo šta Ministarstvo radi, već zbog jačanja svijesti o ljudskim pravima.

Odnosi sa civilnim društvom razlikuju se od sektora do sektora, a u nekim oblastima problematično je što je ta komunikacija jednosmjerna. Ekspertkinja je ocijenila da se taj odnos može poboljšati kontinuiranom obukom i povećanjem tehničkih kapaciteta Ministarstva. Organizacijama civilnog društva koje vrše pritisak da se urade određene promjene treba dati adekvatnu i odgovarajuću podršku. Potreban je i veći kapacitet Ministarstva da prepozna kada treba dalje raditi na predlozima koji dolaze od civilnog društva.

Ekspertkinja je mišljenja da je potreban i veći kapacitet Ministarstva u vršenju monitoringa nad savjetima manjinskih naroda i u vezi sa opredjeljivanjem sredstava vjerskim zajednicama, jer situacija u toj oblasti i dalje ostaje problematična. Alati koji su nedavno usvojeni ne čini se da su dovoljni za obezbjeđivanje transparentnosti.

Generalno, ocijenila je da postoji pozitivan trend i da se Ministarstvo kreće u pravom pravcu. Razumiju koliko je značajno da se radi na jačanju autoriteta Ministarstva.

Ekspertkinja Roanja je saopštila da će se potruditi da u narednim sedmicama pripremi Izvještaj koji će moći da se koristi kao instrument u cilju daljeg unapređenja stanja. Zaključila je da svoju ulogu shvata ozbiljno, jer je velika odgovornost da se napravi takav izvještaj i izrazila je nadu da će on biti u skladu sa očekivanjima.

ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković